

61986J0080

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a șasea)
8 octombrie 1987

Acțiune penală
împotriva
Kolpinghuis Nijmegen BV

(cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare,
formulată de Arrondissementsrechtbank din Arnhem)

„Posibilitatea de a opune unui justițiabil
o directivă netranspusă încă”

Cauza 80/86

În cauza 80/86,

având ca obiect o cerere adresată Curții, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, de către Arrondissementsrechtbank (tribunal de arondisment) din Arnhem, pentru pronunțarea, în litigiul pendinte în fața acestei instanțe împotriva

Kolpinghuis Nijmegen BV, din Nijmegen,

a unei hotărâri preliminare privind interpretarea Directivei 80/777 a Consiliului din 15 iulie 1980 de apropiere a legislațiilor statelor membre privind exploatarea și comercializarea apelor minerale naturale (JO L 229, p. 1), în special în ceea ce privește efectele acestei directive anterior transpunerii sale în legislația națională,

CURTEA (Camera a șasea),

constituită din domnii O. Due, președinte de cameră, G. C. Rodriguez Iglesias, T. Koopmans, K. Bahlmann și C. Kakouris, judecători,

avocat general: domnul J. Mischo

grefier: doamna D. Louterman, administrator

după examinarea observațiilor prezentate:

– de Guvernul olandez, reprezentat, în cadrul procedurii scrise, de către domnul I. Verkade, secretar general și, în cadrul procedurii orale, de către domnul G. M. Borchardt, în calitate de agent al acestei instituții,

– de Guvernul Regatului Unit, reprezentat, în cadrul procedurii scrise, de către doamna S. J. Hay, în calitate de agent al acestei instituții și, în cadrul procedurii orale, de către domnul H. L. Purse, Assistant Solicitor,

– de Guvernul italian, reprezentat de către domnul Luigi Ferrari Bravo, șef al serviciului de contencios diplomatic, în calitate de agent, asistat de către domnul M. Conti, Avvocato dello Stato,

– de Comisia Comunităților Europene, reprezentată, în cadrul procedurii scrise, de către domnul Auke Haagsma, membru al serviciului juridic, în calitate de agent, înlocuit, în procedura orală, de către domnul R. C. Fischer, consilier juridic, în calitate de agent,

având în vedere raportul de ședință și în urma procedurii orale din 3 februarie 1987,

după ascultarea concluziilor avocatului general prezentate în ședința din 17 martie 1987,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Prin ordonanța din 3 februarie 1986, primită la Curte la 14 martie 1986, Arrondissementsrechtbank (tribunal de arondisment) din Arnhem, a adresat, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, patru întrebări preliminare privind interpretarea dreptului comunitar în ceea ce privește efectul unei directive în dreptul intern al unui stat membru care nu a luat încă măsurile necesare pentru punerea în aplicare a acestei directive.

2 Aceste întrebări au fost formulate în cadrul unei urmăriri penale inițiate împotriva unei întreprinderi distribuitoare de băuturi, pentru deținerea în stoc, în scopul vânzării și al livrării, a unei băuturi denumite, de către aceasta, „apă minerală”, dar care conținea apă de la robinet și bioxid de carbon. Întreprinderea este acuzată de încălcarea dispozițiilor articolului 2 din Keuringsverordening (regulament privind inspecția) al comunei Nijmegen, care interzice deținerea în stoc, în scopul vânzării și al livrării, de produse alimentare destinate comercializării și consumului uman și care au o compoziție nesănătoasă.

3 În fața lui Politierechter (instanța în competența căreia intră infracțiunile comerciale), Officier van justitie (procuror) a invocat, printre altele, Directiva 80/777 a Consiliului din 15 iulie 1980 de apropiere a legislațiilor statelor membre privind exploatarea și comercializarea apelor minerale naturale (JO L 229, p. 1). Directiva respectivă prevede, în special, ca statele membre să ia măsurile necesare pentru ca doar apele extrase de pe teritoriul unui stat membru și recunoscute de către autoritatea competentă a statului membru respectiv ca ape minerale naturale care îndeplinesc prevederile din partea I din anexa I la directiva respectivă să poată fi comercializate ca ape minerale naturale. Trebuia ca această dispoziție a directivei să fie pusă în aplicare la patru ani de la notificarea directivei, și anume la 17 iulie 1984, dar adaptările legislației olandeze nu au intrat în

vigoare decât de la 8 august 1985, în timp ce faptele imputate acuzatului în acțiunea principală au avut loc la 7 august 1984.

4 În aceste condiții, Arrondissementsrechtbank a adresat Curții următoarele întrebări:

„ 1) Poate o autoritate națională (în cauza de față, autoritatea responsabilă cu efectuarea urmăririi penale) să invoce împotriva resortisanților săi o dispoziție a unei directive pentru care statul membru în cauză nu a adoptat legi sau dispoziții de punere în aplicare?

2) Este o instanță națională obligată să aplice direct dispozițiile unei directive care se pretează la acest lucru, în lipsa unor măsuri de punere în aplicare a directivei respective, chiar și în cazul în care resortisantul în cauză nu urmărește să obțină niciun drept de pe urma acestei dispoziții?

3) În cazul în care i se solicită unei instanțe naționale să interpreteze o normă de drept intern, trebuie sau se poate ca aceasta să se lase ghidată în interpretarea respectivă de conținutul unei directive aplicabile?

4) În cazul în care termenul stabilit pentru ca un stat membru să își adapteze legislația națională nu a expirat încă (în speță, 7 august 1984), este diferit răspunsul la prima, a doua și a treia întrebare?”

5 Pentru o prezentare mai detaliată a faptelor din acțiunea principală, a normelor comunitare și naționale în cauză, precum și a observațiilor prezentate Curții, se face trimitere la raportul pentru ședință. Aceste elemente din dosar nu sunt reluate în cele ce urmează decât în măsura în care acest lucru este necesar pentru raționamentul Curții.

Cu privire la primele două întrebări

6 Primele două întrebări se referă la posibilitatea de punere în aplicare, ca atare, a dispozițiilor unei directive care nu a fost încă transpusă în legislația națională a statului membru în cauză.

7 În această privință, este necesar să se amintească faptul că, în conformitate cu o jurisprudență constantă a Curții (în special Hotărârea din 19 ianuarie 1982, Becker, 8/81, Rec. p. 53), în toate cazurile în care anumite dispoziții ale unei directive par să fie, din punct de vedere al conținutului, necondiționate și suficient de clare, persoanele de drept privat sunt îndreptățite să le invoce împotriva statului, fie în cazul în care acesta nu transpune, în termenul prevăzut, directiva în dreptul național, fie în cazul în care o transpune incorect.

8 Această jurisprudență se întemeiază pe considerentul că excluderea, în principiu, a posibilității ca persoanele vizate să poată invoca obligația pe care directiva o impune, este incompatibilă cu efectul obligatoriu pe care articolul 189 îl atribuie directivei respective. Prin urmare, Curtea a stabilit că statul membru care nu a adoptat, în termenul stabilit,

măsurile de punere în aplicare impuse de directivă nu poate invoca împotriva persoanelor de drept privat propria neîndeplinire a obligațiilor conținute de directiva respectivă.

9 Cu toate acestea, în hotărârea din 26 februarie 1986 (Marshall, 152/84, Rec., 1986, p. 723), Curtea a subliniat faptul că, în conformitate cu articolul 189 din tratat, caracterul obligatoriu al unei directive pe care se întemeiază posibilitatea ca aceasta să fie invocată în fața unei instanțe naționale, nu există decât în ceea ce privește „orice stat membru destinat”. Prin urmare, o directivă nu poate, în sine, să impună obligații unei persoane de drept privat, iar o dispoziție a unei directive nu poate astfel să fie invocată în sine împotriva unei asemenea persoane în fața unei instanțe naționale.

10 În consecință, răspunsul la primele două întrebări preliminare este că o autoritate națională nu poate invoca, împotriva unei persoane de drept privat, o dispoziție a unei directive care nu a fost transpusă încă în dreptul național, astfel cum era necesar.

Cu privire la a treia întrebare

11 A treia întrebare urmărește să stabilească în ce măsură instanța națională trebuie sau poate să țină seama de dispozițiile unei directive, ca instrument de interpretare a unei norme din dreptul său național.

12 Astfel cum a afirmat Curtea în hotărârea sa din 10 aprilie 1984 (Von Colson și Kamann, 14/83, Rec. p. 1891), obligația statelor membre, care decurge dintr-o directivă, de a obține rezultatul prevăzut de aceasta, precum și datoria acestora, în temeiul articolului 5 din tratat, de a lua toate măsurile generale sau speciale necesare asigurării îndeplinirii acestei obligații, se impun tuturor autorităților statelor membre, inclusiv autorităților judecătorești, în cadrul competențelor acestora. În consecință, prin aplicarea legislației naționale și, mai ales, a dispozițiilor unei legi naționale special introduse în vederea punerii în aplicare a directivei, instanța națională trebuie să interpreteze propria legislație națională în lumina textului și a obiectivului directivei, pentru a obține rezultatul prevăzut la articolul 189 paragraful 3 din tratat.

13 Cu toate acestea, obligația unei instanțe naționale de a face trimitere la conținutul unei directive în cazul în care aceasta interpretează norme relevante ale legislației sale naționale este limitată de principiile generale de drept din cadrul dreptului comunitar, în special principiul securității juridice și cel al neretroactivității. Prin urmare, Curtea a declarat în hotărârea sa din 11 iunie 1987 (Pretore di Salo/X, 14/86, Rec. p. 2545) că o directivă nu poate avea ca efect, în sine și independent de o lege internă a unui stat membru, adoptată în vederea punerii sale în aplicare, stabilirea sau agravarea răspunderii penale a celor care îi încalcă dispozițiile.

14 În consecință, răspunsul la a treia întrebare preliminară este acela că, prin aplicarea legislației sale naționale, o instanță dintr-un stat membru trebuie să o interpreteze în lumina textului și a obiectivului directivei respective, în vederea obținerii rezultatului prevăzut de articolul 189 paragraful 3 din tratat, dar că o directivă nu poate avea drept

efect, în sine și independent de o lege adoptată în vederea punerii sale în aplicare, stabilirea sau agravarea responsabilității penale a celor care îi încalcă dispozițiile.

Cu privire la a patra întrebare

15 Problema dacă dispozițiile unei directive pot fi invocate ca atare în fața unei instanțe naționale există numai în cazul în care statul membru respectiv nu a transpus directiva în dreptul național în termenul prevăzut sau în caz de transpunere incorectă. Cu toate acestea, având în vedere răspunsurile negative date la primele două întrebări, soluțiile respective oferite nu sunt totuși diferite, în cazul în care termenul acordat unui stat membru pentru adaptarea legislației naționale nu ar fi expirat deja. În ceea ce privește a treia întrebare privind limitele pe care le poate impune dreptul comunitar obligației sau competenței unei instanțe naționale de a interpreta normele dreptului său intern în lumina directivei, nu există nici o diferență în funcție de expirarea sau nu a termenului de transpunere.

16 Prin urmare, răspunsul la a patra întrebare preliminară este acela că soluțiile indicate în răspunsurile oferite anterior nu diferă în cazul în care termenul acordat unui stat membru pentru adaptarea legislației naționale nu a expirat încă.

Cu privire la cheltuielile de judecată

17 Cheltuielile efectuate de guvernul olandez, guvernul italian, Guvernul Regatului Unit și de Comisia Comunităților Europene, care au prezentat observații Curții, nu pot face obiectul unei rambursări. Întrucât procedura are, în raport cu părțile în acțiunea principală, un caracter incidental față de procedura din fața instanței naționale, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată.

Pentru aceste motive,

CURTEA (Camera a șasea),
declară și hotărăște:

1) O autoritate națională nu poate să invoce împotriva unei persoane de drept privat o dispoziție a unei directive care nu a fost transpusă încă în dreptul național, astfel cum era necesar.

2) Aplicând legislația națională, o instanță dintr-un stat membru trebuie să o interpreteze în lumina textului și a obiectivului directivei respective, în vederea obținerii rezultatului prevăzut de articolul 189 paragraful 3 din tratat, însă o directivă nu poate avea drept efect, în sine și independent de o lege internă a unui stat membru adoptată în vederea punerii în aplicare a acesteia, stabilirea sau mărirea responsabilității penale a celor care îi încalcă dispozițiile.

